

Wandelommetje Amalia ‘De Blokken’

Een derde ommetje vanuit Zondereigen voert je langs het dal van de Schouwloop, door (de bijna-enclave) De Blokken, over een pad in de Gelse Bergen en langs het Gelsloopke. Ook de twee Dodendraadreconstructies zijn in dit twintigste wandelommetje opgenomen. Startpunt is bij het Vredesmonument van de Dodendraad net vóór het dorp Zondereigen.

Het verloop van de grens bij het vertrekpunt is op zijn minst verrassend. Toch hebben de Duitsers zich in de Eerste Wereldoorlog hier niet vergist waar de ‘elektrische draad’ te plaatsen. Ook het Vredesmonument staat geheel op Belgisch grondgebied, precies op de plek waar de draad heeft gestaan. Het wandelinfopaneel tegenover de draad staat op Nederlands grondgebied. Loop je het zandpad op dan is de eerste poel aan je linkerhand ook weer België. Alleen het bosje waar je net bent langsgelopen is Nederlands grondgebied.

Poort

Rond de poort in de bocht hangt een waas van geheimzinnigheid. Zou er echt een kasteeltje hebben gestaan in Zondereigen? Weinigen kennen het verhaal dat al eens op een zomeravondwandeling is verteld, van de heer François uit Herentals die voor de gezondheid van zijn vrouw een woning in het dorp Zondereigen had gekocht, later een stukje grond ten noorden van het kerkhof kon kopen en daar – om zijn vrouw van nog schoner lucht te laten genieten – een buitenverblijf op wilde bouwen. Omdat de gemeente voor dat laatste een stokje stak, heeft hij er maar een schapenstal gebouwd, maar dan wel eentje met marmer op de vloer en verwarming. Ook was de stal aangesloten op het elektriciteitsnet. In de ruilverkaveling Zondereigen is het land inmiddels toebedeeld aan een landbouwer op het Gel die er koeien heeft grazen.

Schouwloop

Iets verderop is in de landinrichting Baarle-Nassau een kilometerlang pad aangelegd tussen het Berzegatstraatje en de Strontbaan dat een mooi zicht geeft op het dal van de Schouwloop. Voordat je er wat van denkt, het zijn beide namen die officieel door de Gemeenteraad zijn vastgesteld. Strontbaan verwijst naar de tijd van de grootschalige ontginning van het gebied. Die werd mogelijk gemaakt door de aanvoer met de trein van stadsbeer uit enkele grote steden. Boeren brachten die mest met hun karren via deze weg naar de nieuwe akkers. De naam Berzegatstraatje leeft nog altijd in de volksmond. Berze is afgeleid van beer, in de betekenis van drek of modder; een gat is een laagte.

Enkele jaren was het pad langs de Schouwloop lastig te belopen. Gelukkig heeft Staatsbosbeheer, aan wie het pad is toebedeeld, het beter beloopbaar gemaakt, al heeft een tractor onlangs nog diepe sporen getrokken. Goede raad: trek goede, waterdichte schoenen aan die tegen stootje kunnen, want het eerste stuk langs het bosje wil nog wel eens nat zijn.

Diepe sporen in het pad langs de Schouwloop.

Palen verhinderen dat het pad bij de akker wordt getrokken.

‘Een punt van groote internationale importantie’

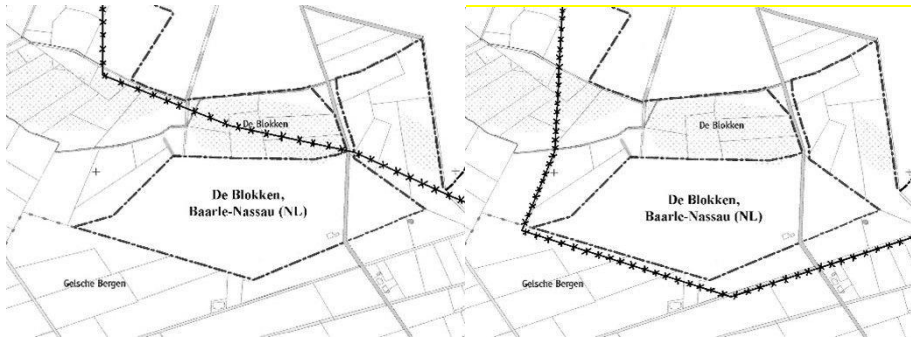
Langs het Hollands Kamp, nu natuurgebied, wandel je naar De Blokken. Het is een schoolvoorbeeld van een ‘bijna-enclave’, een uitstulping van Nederland, slechts met een zandweg met de rest van Nederland verbonden. In het verleden (en ook nu, zelfs bij Google Maps) zijn er veel fouten gemaakt met de grenzen in Baarle. Ook de Duitsers hebben zich er in de Eerste Wereldoorlog bij De Blokken in verslikt. De Atlas der Buurtwegen (1841) evenals het oorspronkelijke minuutplan van het kadaster (1811-1832) bewijzen alvast dat het weggetje (het wordt aangeduid als Oud Gelsch Straatje) en De Blokken Nederlands grondgebied zijn.

In De Blokken stond de elektrische draadversperring op Hollands grondgebied. Dat was niet de bedoeling want de Duitsers wilden grensincidenten met het neutrale Nederland vermijden. Maar in De Blokken hebben ze een fout gemaakt, voor zover bekend de enige: De Blokken was vanuit Nederland onbereikbaar geworden. Erger nog, de draad kruiste de Nederlandse toegangsweg en bevond zich over een totale lengte van bijna ... tien meter op Nederlands grondgebied.

Eerst wist niemand hiervan, niemand trok zich iets van die zure heide aan. Het Kamphuis stond er nog niet. Maar na een klacht van John Leysen, een Antwerpse bankier, was het plots ‘een punt van groote internationale importantie’. Leysen verbleef als vluchteling in Den Haag en eiste vrije doorgang naar het terrein dat hij voor jachtdoeleinden gepacht had.

De Nederlandse commandant adviseerde de zaak slepende te houden en de Duitsers intussen te verzoeken de versperring zo spoedig mogelijk om De Blokken heen te leggen. Twee weken later

bezochten eerst de opperbevelhebber van het Nederlandse leger en daarna de Nederlandse Minister van Oorlog de grensbrigade in Baarle-Nassau, die tot dan toe zoveel belangstelling niet gewend was. Duitse soldaten hebben vervolgens ten noorden van de Blokken een kilometer dodendraad ontmanteld om deze vervolgens ten zuiden ervan over een lengte van twee kilometer her op te richten. Daarmee was het grensincident gesloten.

De Duitsers hadden zich vergist, de dodendraad is over één kilometer opgebroken om deze om De Blokken over twee kilometer her op te richten.

Gelse Bergen

Na De Blokken sta je opeens op Turnhouts grondgebied: in de Gelse Bergen. Waarschijnlijk had Stad Turnhout er dit voorjaar ook niet aan gedacht dat zij aan Nederland grensden, waardoor er geen grensblokkade bij De Blokken heeft gestaan. Het pad door de Gelse Bergen is in de ruilverkaveling Zondereigen op het laatste moment nog als voetpad behouden, zodat je niet over de drukke Steenweg op Zondereigen hoeft te lopen. Via nieuwe ruilverkavelingspaden kom je bij het Schakelhuis – het is een van de reconstructies die Amalia in het kader van honderd jaar Eerste Wereldoorlog heeft gerealiseerd – op het Gel.

Voetpad in de Gelse Bergen dat in de ruilverkaveling Zondereigen is behouden.

Het Gels Loopke stroomt bij het Kerkemoer in de Noordermark.

De gemeente Baarle-Hertog heeft de ruilverkavelingspaden van een naam voorzien.

